Risale-i Nur gözüyle insan





Risale-i Nur, “şu kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi”1 ve “şu âlem-i kebirin bir misal-i musağğarı”2 olan insanı, bütün mahiyetiyle, camiyetiyle ve cihetleriyle ve nereden gelip, nereye gideceğini ve bu dünyadaki vazifelerini en mükemmel bir şekilde anlatmıştır.

Risale-i Nur, “Sema ve arz ve cibalin kaldırmasından çekindikleri emanet-i kübrayı omzuna alan insanın,”3 “ahsen-i takvimde yaratıldığı ve ona gayet cami bir istidat verildiği için, esfel-i safilinden ta alayıilliyyine, ferşten ta arşa, zerreden ta şemse kadar dizilmiş olan makamata, meratibe, derecata, derekata girebilir ve düşebilir bir meydan-ı imtihana atılmış, nihayetsiz sukut ve suuda giden iki yol onun önünde açılmış bir mu’cize-i kudret ve netice-i hilkat ve acube-i sanat olarak şu dünyaya gönderildiğini”4 belirtmiştir.

“insanın hilkatinden maksat, mahfi (gizli) hazine-i İlahiyeyi kesif ile göstermek ve Kadir-i Ezeliye bir bürhan, bir delil, bir ma’kes-i nurani (nurlu ayna)olmakla Cemal-i Ezelinin tecellisi için şeffaf bir mir’at, bir ayine olmaktır.”5 Hakikatini nazarlara sunan Risale-i Nur, insanı “kâinat ağacının çekirdek-i aslisi, kâinat Kur’an’ının ayet-i kübrası, ism-i azamı taşıyan Ayete’l kürsi’si, kâinat sarayının en mükerrem misafiri, mes’uliyetli nazırı, halife-i arzı, bir nevi müfettişi, mutasarrıfı, çok geniş ubudiyetle mükellef bir abd-i külli, kâinat Sultanının ism-i Azamına mazhar ve bütün esmasına en cami bir ayinesi, en anlayışlı bir muhatab-ı hassı, kâinatın zihayatları içinde en ziyade ihtiyaçlısı, hadsiz acziyle ve fakrıyla beraber, hadsiz maksatları ve arzuları ve nihayetsiz düşmanları ve onu inciten zararlı şeyleri bulunan bir biçare

zihayatı, istidatça en zengini ve bekaya en ziyade müştak ve muhtaç ve ona ihsanlar eden Zatı perestiş derecesinde seven ve sevdiren ve sevilen çok harika bir mu'cize-i kudret-i Samedaniye ve bir acube-i hilkat"6 olarak tarif etmiştir. Risale-i Nur, "Cenab-ı Hakkın bütün esmasına en cami bir nüsha-i camia"7 olan insanın mahiyetini de şu şekilde tarif etmiştir: "Esma-i İlahiyeye ait garaibin fihristesi, hem şuun ve sıfat-ı İlahiyenin bir mikyası, hem kâinattaki âlemlerin bir mizanı, hem bu âlem-i kebirin bir listesi, hem şu kâinatın bir haritası, hem şu kitab-ı ekberin bir fezlekesi (özeti), hem kudretin gizli definelerini açacak bir anahtar külçesi, hem mevcudata serpilen ve evkata (vakitlere) takılan kemalatının bir ahsen-i takvimidir."8 Bu noktada, "İnsan mümtaz ve müstesnadır."9 "Cenab-ı Hakkın antika bir sanatıdır ve en nazik ve nazenin bir mu'cize-i kudretidir ki, insanı bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musağğar suretinde yaratmıştır."10 yani "insan, adeta kâinatın bir misal-i musağğarı(küçültülmüş bir örneği), şecere-i hilkatin (yaratılış ağacının) bir semeresi ve şu âlemin bir çekirdeği gibi ki, enva-ı âlemin ekser numunelerini camidir. Bütün kâinattan gayet hassas mizanlarla süzülmüş bir katredir."11

Cenab-ı Hakkın Hak isminin bir cilvesi olan insanı çok dakik bir şekilde inceleyen Risale-i Nur, Onuncu Sözün on birinci hakikatında "Bab-ı İnsaniyet" başlığı altında, insanın yüklendiği bütün manaları ve mertebeleri ise, şu şekilde özetlemektedir: "Cenab-ı Hak ve Mabud-u bilhak, insanı şu kainat içinde rububiyet-i mutlakasına ve umum alemlere, rububiyet-i ammesine karşı en ehemmiyetli bir abd ve hitabat-ı subhaniyesine en mütefekkir bir muhatap ve mazhariyet-i esmasına en cami bir ayine ve onu ism-i azamın tecellisine ve her isimde bulunan ism-i azamlık mertebesinin tecellisine mazhar bir ahsen-i takvimde yaratıp, ..öyle bir istidat verip, yer ile gökler ve dağlar tahammülünden çekindiği emanet-i kübrayı tahammül edip, yani küçücük, cüz'i ölçüleriyle, sanatçıklarıyla halıkının muhit sıfatlarını, külli şuunatını,nihayetsiz tecelliyatını ölçerek bilip; hem, yerde en nazik, nazenin, nazdar, aciz, zayıf yaratıp, bütün yerin nebati ve hayvani olan mahlukatına bir nevi tanzimat memuru yapıp, onların tarz-ı tesbihat ve ibadetlerine müdahale ettirip, kainattaki icraat-ı İlahiyeye küçücük mikyasta bir temsil gösterip,rububiyet-i Subhaniyeyi fiilen ve kalen kainatta ilan ettirmek, meleklerine tercih edip, hilafet rütbesini vererek, onu ebede namzet etmiştir."12 İşte bu istidattandır ki, insanın ebede uzanmış emelleri ve kâinatı ihata etmiş efkârları ve ebedi saadetlerinin envaına yayılmış arzuları gösterir ki, bu insan ebed için halk edilmiş ve ebede gidecektir; bu dünya ona bir misafirhanedir ve ahiretine bir intizar salonudur."13

"Evet, zahire bakılırsa insan bir zerre hükmündedir. Fakat insanın taşıdığı ruhu, kafasına taktığı akla, kalbinde beslediği istidatlara nazaran, bu âlem-i şehadet dardır; istiap edemez. Ancak o ruhun arzularını ve o aklın fikirlerini ve o istidatların meyillerini tatmin ve temin edecek, âlem-i ahirettir."14 "Evet, şu dar-ı dünya, beşerin ruhunda mündemiç olan hadsiz istidatların sünbüllenmesine müsait değildir. Demek, başka âleme gönderilecektir. Evet, insanın cevheri büyüktür; öyle ise ebede namzettir. Mahiyeti âliyedir; öyle ise cinayeti dahi azimdir. Sair mevcudata benzemez. İntizamı da mühimdir, intizamsız olamaz, mühmel kalamaz, abes edilmez, fena-i mutlak ile mahkum olamaz, adem-i sırfa kaçamaz. Onu Cehennem ağzını açmış, bekliyor; Cennet ise, ağuş-u nazdaranesini açmış, gözlüyor."15

"Kâinatın miftahı, anahtarı insanın elindedir."16 diyen Risale-i Nur, insanın maddi ve manevi yapısını anlatırken şu tespitleri yapmaktadır: "İnsanın vücudunda birkaç daire vardır. Çünkü hem nebatidir, hem hayvanidir, hem insanidir, hem imani." 17 Evet, "insan denilen sarayın cevherleri, bir kısmı âlem-i ervahtan, bir kısmı âlem-i misalden ve levh-i mahfuzdan ve diğer bir kısmı da hava âleminden, nur âleminden, anasır âleminden geldiği gibi; hacatı ebede uzanmış, emelleri semavat ve arzın aktarında intişar etmiş, rabıtaları, alakaları dünya ve edvarında dağılmış bir saray-ı acib ve bir kasr-ı gariptir."18 "Sani-i Hâkim şu küçük cisimde, gayri mahdut enva-i rahmeti tartmak için, gayri ma'dud (sınırsız) mizanlar vazetmiştir ve Esma-i Hüsnânın gayri mütenahi mahfi definelerini fehmetmek için, gayri mahsur cihazat ve alat yaratmıştır."19 "İnsan gayri mütenahi acz ve fakrıyla beraber, Cenab-ı Hakka imanıyla kudret ve gına ve izzetine mazhar olmuştur. İşte bu mazhariyetten dolayı, insan hayvaniyetten terakki edip halife-i zemin olmuştur."20 hem, "kıymeti küllileşip, bir fert iken, bir nevi gibi olmuştur."21

"İnsan ehemmiyetsiz olsaydı, mahlûkat onun için halk edilmezdi"22 hakikatini ders veren Risale-i Nur, "İnsanın beş zahir(dış), beş batıni(iç) olmak üzere on tane hassesi, yani duygusu vardır. İnsan bu duygularıyla ve keza cismiyle, ruhuyla, kalbiyle, dünyanın her bir cüzünden istifade edebileceğini söylemektedir."23 Çünkü "İnsan, bu dünyaya bir memur ve misafir olarak gönderilmiş, çok ehemmiyetli istidat ona verilmiş ve o istidadata göre ehemmiyetli vazifeler tevdi edilmiştir."24 Bu sebeple, " İnsan-ı mü'minin kıymeti ihtiva ettiği sanat-ı âliye ile Esma-i Hüsnadan in'ikas eden cilvelerin nakışları nispetindedir. İnsan-ı kâfirin kıymet-i ise, et, kemikten ibaret fani ve sakıt(itibardan düşmüş) maddesi kıymetiyle ölçülür."25 çünkü "insanda iki vecih var: birisi, enaniyet cihetinde şu hayat-ı dünyeviyeye nazırdır. Diğeri, ubudiyet cihetiyle hayat-ı ebediyeye bakar."26 Bu yüzden insanın insaniyete yükselmesi için, "insana verilen kalp, sır, ruh, akıl, hatta hayal ve sair kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek, her biri kendine layık hususi bir vazife-i

ubudiyet ile meşgul olmaktadır.”27

Ahsen-i takvim, yani en güzel, kıvamında yaratılan insanın “en evvel ve en büyük vazifesinin tesbih ve tahmid olduğunu”28 belirten Risale-i Nur, “insanın mahiyetine kudretten ehemmiyetli cihazat ve kaderden kıymetli programlar tevdi edildiğini”29 ve “insana verilen bütün cihazat-ı acibenin, bu ehemmiyetsiz hayat-ı dünyeviye için değil, belki pek ehemmiyetli bir hayat-ı bakiye için verildiğini”30 belirterek, bu noktada, böyle donanımlı bir insanın asli vazifesinin, “nihayetsiz makasıda müteveccih vezaifini görüp, acz ve fakr ve kusurunu ubudiyet suretinde ilan etmek ve külli nazarıyla mevcudatın tesbihatını müşahede ederek, şahadet etmek ve nimetler içinde imdadat-ı Rahmaniyeyi görüp şükretmek ve masnuatta kudret-i Rabbaniyenin mu’cizatını temaşa ederek nazar-ı ibretle tefekkür etmek”31 olduğuna dikkat çekmiştir. Risale-i Nur, “İnsanın vazife ve mertebe noktasında, kâinatın dikkatli bir seyircisi, mevcudatın belağatlı bir lisan-ı natıkı (konuşan dili), kitab-ı âlemin anlayışlı bir mütalaacısı, tesbih eden mahlûkatın hayretli bir nazırı ve ibadet eden masnuatın hürmetli bir ustabaşısı hükmünde”32 ve “iman İslamiyet ve insaniyet cihetinde, abdiyeti içinde bir sultan, cüz’iyeti içinde bir külli, küçüklüğü içinde bir âlem”33 olduğunu ve “insanın sair zîhayatlar üstündeki tefevvuku (üstünlüğü) ve rütbesini ise, yüksek seciyeleri ve cem’iyetli istidatları ve külli ubudiyetleri ve geniş vücudi daireleri olarak nitelemiştir.”34

Hem bir asker, hem bir memur, hem de bir yolcu olan ve yolculuğu “Sabavetten gençliğe, gençlikten ihtiyarlığa, ihtiyarlıktan kabre, kabirden haşre, haşirden ebede kadar devam eden insanın”35 “Allah’a karşı ubudiyet vazifesidir, terk-i kebair takvasıdır, nefis ve şeytanla uğraşması cihadıdır.” 36 Evet, “insan, nur-u iman ile alayıilliyyine çıkar, Cennete layık bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile esfel-i safiline düşer, cehenneme ehil olacak bir vaziyete girer”37 Öyleyse, “ey insan olan insan! Kendini oku. Yoksa hayvan ve camid hükmünde insan olmak ihtimali var.”38 Evet, bütün bu manaları ders veren ve insaniyet sırlarını keşfedip, açıklayan asrımızın rehberi hüviyetindeki Risale-i Nur’dan bütün insanların ve insanlığın mutlaka ders alması lazım ve elzemdir.

DİPNOTLAR:

1-Asa-yı Musa 60,
2-Sözler 72,
3- Asa-yı Musa 61,
4-Sözler 509,
5-Mesnevi-i Nuriye 294,
6-Asa-yı Musa 61,
7-Sözler 1119,
8-age.212,
9-İşaratü’l İ’caz 388,
10-Sözler 496,
11-age.468,
12-age.148,
13-age.149,
14- İşaratü’l İ’caz 256,
15-Sözler 855,
16- Mesnevi-i Nuriye 316,
17-age.329,
18-age.279,
19-age.332,
20-age.184,
21-age.184,
22- İşaratü’l İ’caz 388,
23-age.390, 24-Sözler 526,
25- Mesnevi-i Nuriye 360,
26-Sözler 512,
27-age.514,
28- Mesnevi-i Nuriye 326,
29-Sözler 513,

30-age.517,
31-age.520,
32-age.525,
33-age.525,
34- Asa-yı Musa 69,
35- Mesnevi-i Nuriye 353,
36-age.354,
37-Sözler 49,
38-age.1121